suoti XX a. susiformavę sluoksniai. Nustatyta, kad buvęs gatvės paviršius aukštintas atvežtiniu gruntu. Tikėtina, kad XX a. I pusėje – viduryje gatvės ir jos aplinkos paviršius buvęs bent 30–40 cm žemiau nei dabartinis.

Vasario 16-osios g. 11 ištirtas bendras 8 m² plotas (3 šurfai). Tirtuose šurfuose fiksuotas gerai išlikęs XVII–XIX a. kultūrinis sluoksnis. Archeologiškai vertingas XVII–XVIII a. datuojamas kultūrinio sluoksnio horizontas yra nuo 20 iki 70 cm storio, fiksuotas 50–80 cm gylyje nuo esamo paviršiaus.

Vasario 16-osios g. 31 žvalgytas 2,1 m² plotas. Maišytas XVII–XIX a. kultūrinio sluoksnio horizontas fiksuotas tik tranšėjos ŠV dalyje, 1–1,3 m ilgio atkarpoje, 30–40 cm gylyje nuo esamo paviršiaus.

Vilkmergėlės gatvėje ištirtas 0,75 m² plotas (1 šurfas), žvalgytas 1,25 m² plotas. Tirtame šurfe gatvės pakraštyje 1,1–1,2 m gylyje nuo esamo paviršiaus fiksuotas 5–15 cm storio XVII–XVIII a. kultūrinio sluoksnio horizontas. Gatvės važiuojamojoje dalyje žvalgymų metu fiksuoti supiltinio grunto sluoksniai.

Vytauto g. 30, rekonstruojamo bibliotekos pastato aplinkoje ištirtas 2 m² plotas (1 šurfas), žvalgytas 170 m² plotas. Didžiojoje bibliotekos pastato perimetro dalyje kultūrinis sluoksnis suardytas statant bibliotekos pastatą XX a., įrengiant inžinerinius tinklus. XIX a. datuojamas kultūrinio sluoksnio horizontas fiksuotas pastato ŠR ir ŠV dalyje, fiksacijos vietose 1, 2, 4, 6, 9 ir 10. Fiksacijos vietose 1 ir 2 fiksuotas molio sluoksnis žymi XIX a. I pusėje buvusio užstatymo vietą – tiek 1838, tiek 1862 m. istoriniuose Ukmergės miesto planuose tirto sklypo vietoje, R, PR jo dalyse, matomi pažymėti du didesni pastatai. Fiksacijos vietoje 4 80–90 cm gylyje nuo esamo paviršiaus fiksuotas XVII–XIX a. kultūrinis sluoksnis.

The Field Evaluations and Surveys in Ukmergė

In 2018, evaluations (a total excavation of 35.5 m²) and surveys (a total of 350.5 m²) were conducted at the sites of planned new gas lines on Beržų, Bugenių, Kalvių, Malkų, S. Nėries, Siaurojoje, Vasario 16–osios, and Vilkmergėlės Streets (Figs. 1, 2) and in the vicinity of the library under reconstruction on Vytauto Street in Ukmergė. An archaeologically valuable 17th–18th-century cultural layer horizon was recorded at Vasario 16–osios St. 11 and on Bugenių, Vilkmergėlė, and Vytauto Streets.

Darius Kontrimas

Tyrimai Pakalnės ir Pilies gatvėse

2018 m. atlikti detalieji tyrimai ir žvalgymai Ukmergėje, Pakalnės gatvėje ir Pilies gatvės V dalyje suprojektuotos požeminės elektros linijos vietose (1 pav.). Ištirtas bendras 123,5 m² plotas (6 perkasos), žvalgytų atkarpų bendras ilgis – apie 1900 m (950 m²).

Anksčiau arčiausiai 2018 m. atliktų tyrimų vietos archeologiniai tyrimai vykdyti 2008, 2009, 2014, 2015, 2016 ir 2017 m. (*ATL 2008 metais*, 2009, p. 387–389; *ATL 2009 metais*, 2010, p. 379–389; *ATL 2017 metais*, 2015, p. 626; *ATL 2015 metais*, 2015, p. 302–303; *ATL 2016 metais*, 2017, p. 334–336; *ATL 2017 metais*, 2018, p. 363–364; *ATL 2017 metais*, 2018, p. 364–368).

Perkasos 1 ir 2 tirtos Pakalnės gatvės P, PR dalyje, netoli dabartinės Šventosios upės pakrantės. Tiriant ***perkasą 1***, iki 1 m gylio nuo esamo paviršiaus fiksuoti piltinio maišyto grunto sluoksniai su pavieniais XVII–XX a. I pusės radiniais. Dėl gruntinio vandens ir nesta-

bilaus piltinio grunto viso numatyto ploto iki įžemio ištirti nebuvo galimybių, todėl visas perkasos plotas tirtas iki 1,2–1,5 m gylio nuo esamo paviršiaus, iki įžemio tiriant tik atskiras perkasos vietas – 1x1 m dydžio kasinius. Analogiškai daryta ir perkasoje 2.

Perkasose 1 ir 2 po 5–10 cm storio velėnos sluoksniu fiksuoti 30–50 cm storio piltiniai XX a. maišyto grunto sluoksniai. 30–50 cm nuo esamo paviršiaus fiksuoti taip pat supiltiniai 0,8–1,3 m storio grunto sluoksniai su XVII–XIX a. radiniais (žiestų glazūruotų ir neglazūruotų puodų šukės, koklių fragmentai, čerpių, plytų duženos, gyvūnų kaulai). Šie sluoksniai susiformavo XIX–XX a. dirbtinai aukštinant Šventosios upės potvynių metu užliejamus plotus. XVII–XIX a. radiniai čia pateko su atvežtiniu gruntu iš įvairių Ukmergės miesto vietų – Ukmergės senojo miesto vietos ir Ukmergės senamiesčio kultūrinio sluoksnio. Įžemis – pilkšvas, gelsvas smulkus žvyringas smėlis, žvyras pasiektas 1,8–2,3 m gylyje nuo dabartinio paviršiaus. 1,5–1,8 m gylyje nuo esamo paviršiaus fiksuotas pilko smėlio sluoksnis interpretuotas kaip buvęs paviršius iki dirbtinio Šventosios pakrantės paaukštinimo, ir pagal aptiktus radinius datuojamas XVII–XVIII a.

Perkasa 3 tirta pastato Pakalnės g. 27 kieme. Įžemis – gelsvas smulkus smėlis, rusvas priemolis perkasoje pasiektas 40–60 cm gylyje nuo esamo paviršiaus, V perkasos gale – 1,4–1,6 m gylyje nuo esamo paviršiaus. Perkasos R dalyje, 20–30 cm gylyje nuo esamo paviršiaus aptiktas XIX–XX a. pradžios pastato pamato fragmentas. Išlikusi pamato dalis yra 20–25 cm aukščio, 25–35 cm pločio. Pamatas mūrytas iš nedidelių

1 pav. Tyrimų vietos situacijos planas: 1 – 2017 m. tirti šurfai (A. Milius); 2 – 2015 m. tyrimų vieta (M. Mačiulis); 3 – 2016 m. tirtos vietos (J. Račas); 4 – 2014 m. tyrimų vietos (L. Girlevičius); 5 – 2011 m. tirti šurfai (A. Kuzmickas); 6 – 2009 m. tirti šurfai (A. Simniškytė); 7 – 2018 m. tirti plotai; 8 – 2018 m. žvalgytos vietos. D. Kontrimo brėž.

Fig. 1. Situation plan of the investigated locations: 1 – 2017 test pits (A. Milius); 2 – location investigated in 2015 (M. Mačiulis); 3 – locations investigated in 2016 (J. Račas); 4 – locations investigated in 2014 (L. Girlevičius); 5 – 2011 test pits (A. Kuzmickas); 6 – 2009 test pits (A. Simniškytė); 7 – areas excavated in 2018; 8 – locations surveyed in 2018.

2 pav. Perkasoje 4 aptiktos žiestų puodų šukės. D. Kontrimo nuotr.

Fig. 2. Sherds of hand thrown pottery discovered in Trench 4.

3 pav. Perkasos 4 stratigrafija. D. Kontrimo nuotr.
Fig. 3. The stratigraphy of Trench 4.

riedulių (12x8x7, 16x10x10, 30x15x10, 13x12x10, 10x5x5, 12x7x6 cm ir panašaus dydžio) ir rausvų molio plytų. Atidengtoje pamato dalyje nebuvo išlikusios nė vienos sveikos plytos, tad jų matmenys neaiškūs. Stratigrafijoje fiksuotas smulkių griuvenų sluoksnis, sietas su šio pastato vieta, susiformavo jį nugriovus ir tęsiasi į V nuo pamato (pamato R pusėje šis sluoksnis nefiksuotas).

Likusioje perkasos dalyje fiksuotas XIX–XX a. kultūrinis sluoksnis. Visoje perkasoje aptikta tik keletas XVIII–XIX a. datuojamų radinių. Visi radiniai aptikti arba apatiniame dirvožemio sluoksnio horizonte, arba pilko smėlio (buvusio dirvožemio iki dabartinės sodybos) sluoksnyje.

Perkasa 4 tirta greta buvusio gaisrinės pastato. Jos Š–ŠV dalyse archeologiškai vertingas kultūrinis sluoksnis nefiksuotas – čia jis suardytas įrengiant inžinerinius tinklus, kitų su gatvės, kiemo tvarkymo darbais susijusių darbų metu. Šioje perkasos dalyje įžemis – gelsvas smėlis, rusvas priemolis pasiektas 60–80 cm gylyje nuo esamo paviršiaus. Perkasos P–PR dalyse 40–55 cm gylyje nuo esamo paviršiaus fiksuotas 10–30 cm storio juosvo smėlio XVI–XVIII a. kultūrinio sluoksnio horizontas, kuris vietomis pažeistas medžių šaknyno, įrengiant inžinerinius tinklus, kitų grunto kasimo darbų, susijusių su greta esančioje sodyboje vykdyta ūkine veikla, metu. Šiame sluoksnyje aptikta daug žiestų neglazūruotų (2 pav.) ir glazūruotų puodų šukių, keptuvių šukių, koklių fragmentų. Po paviršiniu piltinio grunto sluoksniu, dirvožemiu fiksuoti grindinio fragmentai datuojami XX a. I puse – grindinys šioje vietoje matomas XX a. I pusėje darytose gaisrinės pastato foto-

grafijose. 30–50 cm gylyje fiksuotas rusvo molio sluoksnis siejamas su 1877 m. gaisru, per kurį sudegė visas miestas (3 pav.).

Atliekant žvalgymus Pilies gatvėje, ties esamais garažais, 10–15 cm gylyje nuo dabartinio paviršiaus (H_{abs}78,80 m) atidengta kol kas tiksliau neidentifikuoto statinio dalis. Šioje vietoje suformuota perkasa 6. Išlikusi statinio dalis yra 80 cm pločio. ŠR dalis neišliko – suardyta XX a., PR dalis taip pat apardyta XX a. statybos ir grunto kasimo darbų metu (fiksuotas žaibolaidžio perkasimas). Dėl itin nestabilaus grunto (plytų duženos, žvyras, smėlis) ploto ištirti iki įžemio nebuvo galimybių (tirta iki 1,3–1,5 m gylio nuo esamo paviršiaus). Statinys mūrytas iš įvairaus dydžio lauko riedulių (tiksliau išmatuoti buvo neįmanoma, nes akmenys padengti skiediniu) ir rausvo molio plytų, rištų kalkiniu skiediniu. Plytos 27x13–14x6–7 cm dydžio. Preliminariai pagal plytų matmenis mūrinė konstrukcija gali būti datuojama XVII–XVIII a. (4 pav.). Statinio apačia 1,5 m gylyje nepasiekta. Kalamuoju gruntotraukiu įžemis taip pat nepasiektas – piltinio grunto sluoksniai (žvyras, smėlis, griuvenos) fiksuoti iki 2,3–2,4 m gylio nuo esamo paviršiaus.

4 pav. Perkasoje 6 aptiktas statinio fragmentas. D. Kontrimo nuotr.

Fig. 4. The fragment of a structure discovered in Trench 6.

Žvalgymų metu archeologiškai vertingas XVII–XVIII a. kultūrinio sluoksnio horizontas *in situ* fiksuotas tik dviejose vietose – fiksacijos vietose 3 ir 13. Didžiojoje dalyje žvalgytų vietų archeologiškai vertingas kultūrinis sluoksnis neaptiktas – fiksuoti piltinio grunto sluoksniai, susiformavę gatvių rengimo, kitokių statybos darbų metu, arba fiksuotas suardytas (maišytas) kultūrinis sluoksnis su pavieniais XVII–XVIII a. radiniais.

The Investigations on Pakalnės and Pilies Streets

In 2018, an excavation (a total of 123.5 m^2) and survey (a total of 950 m^2) were conducted on Pakalnės Street and in the W part of Pilies Street in Ukmergė (Fig. 1). It was determined that thick fill layers formed in the 19th–20th centuries in artificially raising areas prone to flooding by the River Šventoji exist in the vicinity of Trenches 1 and 2. 17th–19th-century finds found their way there with the soil brought from various locations in the city of Ukmergė: sites in the old town of Ukmergė and the Ukmergė Old Town cultural layer. A 10–30 cm thick, 16th–18th-century, blackish sand cultural layer horizon was recorded at a depth of 40–55 cm in the S–SE parts of Trench 3 (Figs. 2, 3). A fragment of a structure preliminarily dated to the 17th–18th centuries was recorded in Trench 6 (Fig. 4).